

Gjensidig støtte som forberedelse for samskaping med sårbare familier

Lars Ueland Kobra

Seniorforsker ved Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon - SESAM ved Universitetet i Sørøst-Norge har arbeidet med lokalsamfunnsutvikling og stedsinnovasjon i flere roller, både som operativ prosjektleder, offentlig planlegger og de siste 12 år som forsker.

Abstract

People in need of support often experience to be well helped when they themselves holds a helping role. Equality and reciprocity are central values in the literature on co-creation and a recognition of such values was implicitly embedded in an initiative we took towards an action learning project in Larvik (Norway). An action learning project was aiming towards creating a dialogue between public service receivers and their counterpart public servants in the context of a public social housing support program. In the first phase we emphasized on creating contact and dialogue across the counter. Along the way however, we had to flip our focus in the project. We realized that vulnerable people need to prepare before meeting social service servants on equal basis. The article shows how recipients of social housing service benefit strongly from a process where they got the opportunity to support each other before participating in a broader co-creating partnership.

Keywords: Samskaping, gjensidig støtte, likemannslæring, sosial innovasjon, boligpolitikk.

Introduksjon

Personer med behov for støtte i ulike sammenhenger opplever ofte at de blir godt hjulpet når de selv får ha en hjelpende rolle (Järvinen og Mortensen 2005; Cowie og Wallace 2000; Davidson et al. 2012). Følelse av verdighet og selvaktelse øker når opplevelse av likeverdighet får rom i relasjoner som erstatning for erfaringer av å bli sette ned på (Eriksen og Storesund 2019). Å oppleve likeverdighet er nesten umulig for mennesker i sårbare livssituasjoner, i møte med det profesjonelle hjelpeapparatet. Å møte og støtte hverandre derimot, kan skape et grunnlag for å arbeide videre sammen med profesjonelle hjelpere i neste omgang. Ikke bare i teorien, men i praksis.

Sammenlignet med internasjonale standarder har Norge lite fattighedsrelaterte velferdsutfordringer, mye på grunn av en bred portefølje av offentlige støttesystemer. Felles for de fleste ordninger er at personer og familier håndteres individuelt hvor støtten foregår *fra* en veileder og saksbehandler *til* en mottaker. Eventuelle effekter av gjensidig støtte mellom mennesker med noenlunde like sosiale utfordringer er i liten grad prøvd ut eller utforsket som metode i norsk kommunal sosialpolitikk (Kobro, Andvig og Ekelund 2019; Andersen et al. 2018). Forslag til ny praksis hvor mottakere av sosial støtte kan settes sammen for gjensidig støtte, avvises mer eller mindre automatisk med henvisning til personvern hensyn (Kobro og Bjørnerud 2019; Kobro, Ekelund og Andvig 2019) til tross for omfattende kunnskap om positive effekter ved å samle mennesker som deler bekymringer (Miler et al. 2020; Barker og Maguire 2017; Block et al. 2018). Gjensidig støtte; peer support, er et fellesskap av gjensidig støtte preget av trygge og tillitsfulle relasjoner, hvor livserfaringer hos deltakerne anerkjennes gjensidig (Graber 2019). Metoden er velprøvd i behandling og forebygging på en rekke helseområder, men i liten grad tatt inn som praksis i kommunale sosialtjenester (Block et al. 2012; Davidson et al. 2012; Jiménez-Solomon 2016; Miler et al. 2020; Monrad 2020; Stenberg et al. 2016; Gagne et al. 2018; Aakerblom og Ness 2020). Peer support som teoretisk konsept har mye til felles med samskaping / co-creation (Torfinn, Sørensen og Røiseland 2019).

En erkjennelse og antakelse om verdier av likemannslæring / gjensidig støtte lå implisitt i et initiativ vi tok i en norsk kommune, i deres tjenestetilbud for mennesker med boligsosiale utfordringer (Kobro et al. 2019; Ekelund, Andvig og Kobro 2020). I første om-

gang la vi vekt på å skape kontakt og dialog *over sektorgrensen* mellom offentlige tjenesteytere på den ene siden og tjenestemottakere på den andre. Etter våre første møter med deltakerne på begge sider, endret vi imidlertid på arbeidets design. Vi forstod at sosialhjelp-mottakere trenger å forberede seg på å møte sosialhjelp-givere.

Vi etablerte prosjektet i kommunen med støtte fra Husbanken. I tråd med Husbankens egne prioriteringer (Husbanken 2014) ville vi teste ut samskaping som metode i kommunalt boligsosialt arbeid. I sin boligsosiale strategi understreket Husbanken at boligsosialt arbeid må skje i “samspill med dem det gjelder” (Ibid, s.14). Med et aksjonslæringsperspektiv (Tiller 2006) ville vi *teste ut en samskapende prosess med et overordnet spørsmål om ny og nyttig innsikt gjennom samskapende prosesser kan gi grunnlag for sosial innovasjon*. Møtet med fem sårbare familier med boligsosiale utfordringer forandret vårt fokus. I forskerteamet så vi at det ble nødvendig å gi de fem familiene rom og anledning til å ruste seg for å møte “hjelpemaskinen” før den samskapingen vi hadde planlagt i det hele tatt kunne begynne.

Problemet

Å leve med dårlig boligkvalitet kan gi opplevelse av stigma og utenforskap. Boligutfordringer faller ofte sammen med svak tilknytning til arbeidslivet og sosial isolasjon (Omholt 2016). Lucio et al. (2016) viser at lavinntektsfamiliers høyeste ønske ofte er større kontroll over eget liv. De ønsker stabilitet, forutsigbarhet og en trygghet for sine barns oppvekst, som de ofte mangler. Hernandez (2016) peker på at en viktig strategi i arbeidet for å bedre lavinntektsfamiliers boligsituasjon vil kunne være å involveres dem sterkere i egne livsbetingelser. Men praksis i norske kommuner beveger seg i hovedsak i motsatt retning etterhvert som stadig flere tjenester tar i bruk digitale verktøy, hvor tjenestemottakeres rolle begrenses til å fylle inn blanketter på Internett og svare på standardformuleringer på web-baserte plattformer. Det er et mål for NAV at mest mulig kundekontakt skal foregå elektronisk. Det skaper kanskje høyere effektivitet i betydningen tempo, men det skaper ofte lav innovasjonshøyde (Rønning 2021). Digitale kommunikasjonsformater gir lite rom for å beskrive individuelle særtrekk og særegne livsutfordringer, som eventuelt ligger i “mellomrommene” mellom ferdig definerte emner og temaer i blanketter.

I samskaping er kontakten og kommunikasjonen mellom mennesker fra begge sider av «skranken» i det kommunale hjelpesystemet sentralt (Torfing et al. 2019; Kobro og Bjørnerud 2021; Stougaard 2020). En betydelig utfordring i dette møtet er det språket som brukes. Språk er makt (Blakar 2006; Skorpen 2016; Østerud, Engestad og Selle 2006; Meld. St. 35). Det ble tidlig klart for oss, at vi ikke kunne mikse offentlige aktører og sårbare familier i felles samtaler før vi hadde gitt sistnevnte gruppe anledning til å venne seg til å snakke om egne utfordringer på egne premisser først. Det var den direkte årsaken til at vi valgte å gjennomføre en prosess over fem måneder med familiene, uten "innblanding" fra offentlige tjenesteytere. Vi la opp til en relativt enkel prosess som forberedelse til samskaping på tvers. Vi var ikke selv forberedt på at prosessen ville få en så sterk positiv verdi som den fikk for deltakerne. Prosjektet fikk derfor en overraskende positiv effekt for vår egen læring.

Metode

I prosjektet var samskaping forstått som en prosess hvor personer med hjelpe-behov og status som hjelpe-mottakere selv skulle få være med å definere sine boligsosiale utfordringer og så være med å utforske ulike mulige måter å løse disse på, sammen med ansatte i offentlige tjenester med et hjelpe-ansvar. Med økonomisk støtte fra Husbanken fikk vi anledning til å starte opp et aksjonsforskningsprosjekt med mål om å prøve ut en ny boligsosial praksis i en utvalgt norsk kommune¹.

Sammen med personer med offentlig hjelpe/veilederroller initierte vi rekruttering av et lite antall familier med varige inntektsutfordringer. Vi ville skape et samtalefora (Fangen 2010) for å se om samtaler på tvers kunne skape verdi. Det ble lagt inn en forutsetning i prosjektet om at familiene ikke skulle tildeles ny/bedre bolig. Grunnen var at vi ville fokusere på mulige effekter av prosesser, ikke materielle investeringer. Litteraturen om samskaping peker på at samskapende sosial innovasjon i mange tilfeller kan skape resultater langs to dimensjoner (Kobro 2018; BEPA 2010). Samskaping kan for det første, i beste fall, resultere i nye løsninger; tjenester eller produkter som virker bedre enn hva tilfelle var før dette ble implementert. I tillegg kan samskapende prosesser skape sosial verdi i seg selv ved at deltakerne opplever mening og støtte. – Om de opplever verdighet, mening, økt medbestemmelse/demokratiske

verdier og myndighet i eget liv gjennom deltakelsen har det åpenbart en verdi i seg selv. Det var denne delen av samskapingen vi ville utforske i prosjektet.

Fem familier ble rekruttert fra diverse lister over sosialhjelpsmottakere fra den kommunale boligjenesten og det lokale NAV-kontoret (Kobro et al. 2019). Det ble gjort et stort poeng og gitt en viss motstand fra de offentlige deltakerne, med henvisning til taushetsplikten i innledende fase, inntil vi fra forskersiden foreslo at aktuelle familier kunne spørres både skriftlig og muntlig om de ville være med å dele egne erfaringer og ressurser med andre familier i omtrent samme situasjon. Seks familier fikk spørsmålet, fem svarte umiddelbart ja. Samtidig rekrutterte vi 12 personer fra ulike deler av det offentlige hjelpeapparatet; 10 personer fra tre ulike kommunale seksjoner/avdelinger deltok, i tillegg til to personer med ulike veiledningsoppgaver (og kontrollfunksjoner) for ulike sosialstøtnads-instrumenter fra det lokale NAV-kontoret. To forskere med bred bakgrunn fra sosialfaglig forskning om utsatte individer, og en forsker med spesielt fokus på sosial innovasjon og entreprenørskap gjennomførte prosjektet.

Først møtte vi de offentlig ansatte i en felles gruppesamling, deretter de fem familiene individuelt i form av hjemmebesøk. Det var disse innledende møtene som snudde opp-ned på vårt opprinnelige forskningsdesign. Det ble tydelig for oss at vi ikke kunne mikse de fem familiene med hjelpeapparatet uten at familiene først fikk anledning til å forberede seg på slik dialog. Vi delte oss derfor opp i to forskerteam. De to sosialfag-forskerne iverksatte en prosess sammen med de fem familiene. Sistemann i forskerteamet tok ansvar for å gjennomføre tre læringslaboratorier med de offentlig ansatte – et spor i prosjektet, som vi lar ligge på utsiden av denne artikkelen (Kobro et al. 2019).

Proessen med de fem familiene dreide seg raskt om å legge til rette for gjensidig støtte. Ingen av deltakerne kjente hverandre fra før. To familier var av utenlandsk opprinnelse, tre var norske. Forskerne la til rette for seks samlinger á to timer over en periode på fem måneder. Det ble skrevet feltnotater fra alle samlingene, og notater ble skrevet fra all relevant aktivitet og kommunikasjon mellom samlingene. Det ble gjennomførte et intervju med de voksne i hver familie; i tre av familiene med to voksne foreldre, i de to øvrige familier med eneforsørger. Vi fikk i tillegg en kollega med særlig

kompetanse til å gjøre individuelle intervjuer med fem barn i familiene, mellom 12 og 18, men også dette sporet legger vi på utsiden av denne artikkelen (Krane og Andvig 2021; Larsgaard, Krane og Damsgaard 2020).

Resultater

Det er viktig å understreke at det ikke var et mål for prosjektet at deltakerne skulle få ny og forbedret bolig. Hvordan slo det ut for deltakerne, som man nettopp må kunne forvente å ha sterke ønsker om en bedre bolig? Vi ville undersøke om samskaping og en forberedelse til samskaping med deltakelse fra sårbare familier, kunne skape en ny fortolkning; et nytt *mindset* med nye holdninger til sosialhjelpsmottakeres ressurser og roller, på begge sider av skranken. Mye tyder på at prosjektet lyktes bedre med dette enn vi kunne forvente, i alle fall når det gjelder familiene selv: *“Jeg er blitt så utrolig glad for der, jeg bor nå. Det er ikke langt fra der jeg bodde før. Det er ikke langt fra butikken, ikke så langt fra barnehagen, ikke så langt fra sentrum. Jeg kan gå til alt. Jeg trengte ikke bytte barnehage. Og jeg har mange venner som bor i sentrum, som jeg besøker.”*

En annen deltaker endret også tidlig i prosessen holdningene til den boligen hun hadde:

“Det er ikke på død og liv nødvendig å lengte etter noe som er uoppnåelig. Det er noe med å leve akkurat nå, leve i nuet. Hvis vi hele tiden skal legge alt på vent så har man det ikke godt i det hele tatt, fordi at når man lever.. altså ikke sant – fra den ene krona til den andre, og hele tiden liksom må snu på alt og tenke.. altså i en usikker bosituasjon, så blir man veldig drilla på det her å leve i nuet. Man dytter bort! Og om ikke man hadde skjøvet bort problemer og realiteter rundt problemer så hadde vi gått under. Da hadde vi blitt lagt inn på psykiatrisk avdeling hele gjengen. Men det er en helt annen greie når man faktisk klarer å si at: Vet du hva, vi takler det som vi MÅ. Og så har vi det godt! ”

De fem familiene etablerte en overraskende høy felles fortrolighet, understøttet av et slående godt humør allerede på første samling. Det virket som om de hadde savnet muligheten for å treffe og snakke med «likesinnede» i lang tid. Flere av dem ga eksplisitt ut-

trykk for at de trodde de var de eneste, eller blant svært få i slik situasjon. *“Det er det å gi hverandre motivasjon og være med og forstå at en faktisk ikke er alene. Det at når en samler en gruppe som dette, så blir vi bevisst at vi alle sliter med det samme og at vi kan løfte hverandre opp. Vi får en pust i hverdagen rett og slett!”*

Mot slutten av de seks samlingene vi hadde med familiene ga deltakerne stadig uttrykk for at de hadde opplevd økt verdighet og bemyndigelse i løpet av samtalen.

“Jeg er kvitt mye av skammen – har lært å akseptere situasjonen og gjøre det beste ut av den. Blitt mer fornøyd med det jeg har. Dette har vært en selvransakelsesreise. Blitt klar over hvor låst jeg var i tankene mine tidligere, nå har jeg snudd dem. Jeg har lært at det trenger ikke være skam forbundet med å være ... altså “fattig”. Og jeg sier fattig i anførselstegn fordi jeg føler ikke lenger at vi er fattige.”

En norsk småbarnsfar fant sitt eget språklige uttrykk for dette da han sa: *“Jeg har fått mindre nedverdighet i synet på meg selv.”*

I forskerteamet var vi uforberedt på denne markant positive vendingen i deltakernes holdninger og opplevelser. Vi finner ingen andre årsaker til dette enn at deltakerne fant støtte og styrke i hverandre. Et par konkrete episoder viste dette helt konkret. I ett tilfelle var det snakk om å forberede seg til jul, hvor en alenemor var lei seg fordi hun ikke hadde julegardiner. To andre deltakere trødde til umiddelbart; den ene hadde egnet stoff og den andre hadde symaskin. Flere ganger observerte vi, at deltakerne delte konkrete erfaringer om innkjøp, varer som var på salg i byen, tips om hvordan man kan lage sunn og billig mat, etc. Slik kunnskapsdeling inspirerte deltakerne – det var tydelig, men enda mer betydningsfullt mener vi at den var, den gjennomgående opplevelsen av gjensidig støtte.

Den psykologiske tryggheten som utviklet seg ga etter hvert et uventet resultat. Deltakerne i de utsatte familiene begynte å føle ansvar for menneskene i det offentlige apparatet:

“Det sitter altså mennesker der inne (på NAV og i kommunens tjenester, vår anmerkning), som har en arbeidsmengde, som går oppunder takmønene på dem. Det er ikke så lett for dem heller! Det er lett å bare tenke på seg selv i en sånn situasjon. Men

altså, når man treffer mennesker, og man vet at de har det ille, at de skal prøve å rekke gjennom alle disse menneskene, som har det vanskelig i kommunen, så er det lettere for oss å forholde oss til de på en annen måte. Med det resultatet, at de møter DEG på en annen måte også!”

Etter hvert opplevde vi også at familiene begynte å reflektere moment over egen situasjon. Det er en egenskap som vi ikke ofte opplever at personer i det offentlige hjelpeapparatet forventer å finne blant tjenestenes brukere. *“Når en står i en boligkø, så er det ikke bare det, at en sikter inn mot bolig. Det er så mange andre ting, som kommer i tillegg, så en mister på en måte motet. Så da blir det viktig å kunne løfte motet litt granne, sånn at en får ‘guts’ til å stå på litt mer. For NAV er ikke akkurat alltid den enkleste instansen å slåss med.”*

Diskusjon

Vi må kunne fastslå med ganske stor sikkerhet at det skjedde en betydelig dreining mot bedre selverkjennelse og positiv fortolkning av egen boligsituasjon for deltakerne i familiegruppa. De fikk ikke ny bolig, men likevel økt livskvalitet. Hvorfor skjedde det?

En årsak oppfatter vi som temmelig åpenbar – en annen er vi mer usikker på. Det første handler om selve situasjonen. Å treffe andre mennesker som deler egen sårbare situasjon er ikke stigmatiserende, det virker tvert om oppmuntrende (Hubert 2010; Jensen 2016; Larsgaard et al. 2020). Vi tror dette er det første man bør kunne trekke erfaringer og ta konsekvenser av i kommunalt sosialt arbeid. Å møtes i trygge rammer med åpenhet og fortrolighet er en grunnleggende forutsetning for gjensidig støtte og likemannslæring (Barker og Maguire 2017; Eriksen og Storesund 2019; Stenberg 2016; Mead, Hilton og Curtis 2001). Møtene foregikk i kjøkkenet på en gjenbruksstasjon/bruktbutikk som drives av en lokal Frivillig-sentral. På hvert møte ble det servert enkel upretensiøs varm mat (suppe ol.) i uformelle rammer. Deltakerne ble involvert i oppdekking og klargjøring av måltidet. *Likeverdighet er konkret.* De fikk bruke sitt eget språk – vi holdt tann for tunge med hensyn til ord og uttrykk fra akademia og offentlige forvaltning. Det var ikke alltid lett for oss i forskerteamet, og nettopp dette peker over i det forholdet vi er mindre sikre på. Hvor viktig var vår egen rolle som tilretteleggere?

I samskaping er tilrettelegging viktig. For mye velmenende tilrettelegging kan bikke over i styring og kontroll på en slik måte at deltakerne føler seg overkjørt og umyndige. På den annen side kan mangelfull tilrettelegging og svak regi i samskapende prosesser føre til usikkerhet, manglende framdrift og frustrasjon (Moxnes 2012; Solem og Hermundsgård 2015). McKergow og Bailey tar til orde for at gode prosesser krever et *vertskap*, omtrent slik vi praktiserer det i selskapslivet der ingen bestemmer over andre, men det er likevel noen som sørger for at selskapet – i vår sammenheng; samskapingen fungerer. Seks funksjoner må ivaretas, skriver McKergow og Bailey. For det første må det tas et initiativ, så må det inviteres på rett måte. Stedet må være tilrettelagt riktig, og noen må sørge for at deltakerne holder fokus noenlunde på det som er samværets formål. Dernest er det viktig å etablere og vedlikeholde relasjoner riktig. Det er viktig både for gruppen som skal være sammen i prosessen og overfor sentrale stakeholdere utenfor gruppen med innflytelse på arbeidets resultater. Implementering eller skalering handler om hvordan resultatene fra prosessen tas videre, også det inngår i et vertskapsansvar ifølge McKergow og Bailey (2014). Deltakerfamiliene bekreftet flere ganger hvor viktig det var for dem at vi som forskere/tilretteleggere balanserte vår rolle rett. *“Hadde det vært lite granne.. hadde jeg merka SÅ mye arroganse fra dere, så hadde jeg ikke kommet tilbake!”* – En annen ga uttrykk for at hun forsto at rollen var krevende. *“Som ledere må dere jo være en mennesketype som kan lese mennesker, som kan ha et åpent rom for mennesker. For hva som helst kan jo ramle inn!”*

For å sikre oss at prosessen hadde framdrift med fokus på det prosessen skulle handle om, introduserte vi noen dialogverktøy (Kobro et al 2019). Ikke alt ble tatt like godt imot. Da gruppa fikk i oppgave å jobbe med sine framtidsdrømmer (scenarier), satt de ned foten. De var enige om at det ikke ville ha noe for seg å drømme. De mente at drømmer var uoppnåelige og kunne skape frustrasjon.

“Den drømmesituasjonen i forhold til bolig var irriterende. Fordi at en slik drømmesituasjon vil jo ikke vi kunne få. De drømmene der har jo ikke jeg råd til allikevel. Så hvorfor skal jeg drømme? For vi er her! Og det er her vi må være, hvis du skjønner hva jeg mener? For de som har muligheten til å kunne sitte og drømme og kanskje få den drømmen til, så må jo det

være umenneskelig spennende. For oss andre, så er den litt sånn uoppnåelig.”

Sitatet ovenfor gir grunnlag for å spørre om læringen i prosjektet var størst for de deltagende familiene eller for oss i forskerteamet? Behovet for at sårbare individer får forberedt seg på samskapende prosesser er etter vår vurdering lite belyst i litteratur om samskaping. Vi tror det er særlig viktig i Norge, å gi rom for slike forberedelser. Offentlig sektor er en dominerende aktør i det norske velferdssystemet; det offentlige språket, virkelighetsoppfatninger og definisjonsmakt er tydelig. Selv om det skjer med de beste intensjoner, vil offentlige tjenestemenn og -kvinner lett kunne lamme effektiv samskaping med sine velmenende perspektiver (Järvinen og Mik-Meyer 2003; Tortzen 2019). I samskapingens navn vil slik praksis kunne undergraves (Steen et al. 2018).

Referanser

- Andersen, Linda Lundgaard, Helle Hygum Espersen, Lars U. Kobro, Kjetil Kristensen, Catrine Skar og Håkon Iversen. 2018. *Demokratisk innovasjon - Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner*. Rapport. Høgskolen i Sørøst-Norge, Skriftserien nr. 24/2018.
- Barker, Stephanie L., and Nick Maguire. 2017. "Experts by Experience: Peer Support and its Use with the Homeless." *Community Mental Health Journal*, 53, 598–612. <https://doi.org/10.1007/s10597-017-0102-2>
- Blakar, Rolf Mikkell. 2006. *Språk er makt*. Oslo: Pax.
- Block, Azadeh M., Leslie Aizenman, Adam Saad, Stephanie Harrison, Amanda Sloan, and Simone Vecchio. 2018. "Peer Support Groups: Evaluating a Culturally Grounded, Strengths-Based Approach for Work with Refugees." *Advanced Social Work* 18 (3): 930-948. <https://doi.org/10.18060/21634>
- Cowie, Helen, and Patti Wallace. 2000. *Peer support in action: From bystanding to standing by*. London: SAGE Publications Ltd.
- Davidson Larry, Chyrell Bellamy, Kimberly Guy, and Rebecca Miller. 2012. "Peer support among persons with severe mental illnesses: a review of evidence and experience." *World Psychiatry*. 11 (2): 123-8. <https://doi.org/10.1016/j.wpsyc.2012.05.009>

- Ekelund, Bjørn Zakarias, Ellen Andvig, and Lars U. Kobro. 2019. "Co-creating housing strategies: Hosting five families with housing challenges." In *The Host Leadership Field Book*, edited by Mark McKergow and Pierluigi Pugliese, Chapter 2. Edinburgh Scotland. Solutions Books.
- Eriksen, Kristin Ådnøy, og Cathrine Vea Storesund. 2019. "Nøkkelen er likeverd: Recoverykursleiarar sine erfaringar med samskaping." *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 16 (4): 237-247. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2019-04-06>
- Fangen, Katrine. 2010. *Deltakende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gagne, Cheryl. 2018. "Peer Workers in the Behavioral and Integrated Health Workforce: Opportunities and Future Directions." *American Journal of Preventive Medicine*, 54 (6): 258-266. <http://doi.org/10.1016/j.amepre.2018.03.010>
- Graber, Rebecca. 2019. "Peer support interventions." In *Cambridge Handbook of Psychology, Health and Medicine*, edited by Carrie D. Llewellyn, Susan Ayers, Chris McManus, Stanton Newman, Keith J. Petrie, Tracey A. Revenson, and John Weinman, 292-296. 3rd. ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hubert, Agnès - Bureau of European Policy Advisers (BEPA) 2010. *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union*. Report. Retrieved from https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/empowering-people-driving-change-social-innovation-european-union_en
- Husbanken. 2014. *Bolig for velferd. - Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid*. Strategy (2014–2020).
- Jensen, Gro. 2016. "Brukermedvirkning og maktutøvelse – ungdom som medspiller og motspiller i barnevernet." *Tidsskriftet Norges Barnevern* 93 (03-04): 304-320. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-03-04-13>
- Jiménez-Solomon, Oscar G., Pablo Méndez-Bustos, Margaret Swarbrick, Samantha Díaz, Sissy Silva, Maura Kelley, Steve Duke, and Roberto Lewis-Fernández. 2016. "Peer-supported economic empowerment: A financial wellness intervention framework for people with psychiatric disabilities." *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 39 (3): 222–233. <https://doi.org/10.1037/prj0000210>
- Järvinen, Margaretha, Jørgen Elm Larsen, og Nils Mortensen. 2005. "Det magtfulde møde mellem system og klient: Teoretiske per-

- spektiver." In *Det magtfulde møde mellem system og klient*, edited by Margaretha Järvinen, Jørgen Elm Larsen og Nils Mortensen, 9-27. Aarhus Danmark: Aarhus Universitetsforlag.
- Järvinen, Margaretha, og Nanna Mik-Meyer. 2003. "Indledning: At skabe en klient." In *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*, edited by Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kobro, Lars U. 2018 *La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende sosial innovasjon. Porsgrunn*. Universitetet i Sørøst-Norge / SESAM Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon. Retrieved from: https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2488431/handbok_for_samskaping.pdf?sequence=6&isAllowed=y.
- Kobro, Lars U., Ellen Andvig, and Bjørn Zakaria Ekelund. 2019. *En u-sving til bedre bolig. Et prosjekt for boligsosial innovasjon i kommunal kontekst*. Rapport. Universitetet i Sørøst-Norge, Senter for sosial innovasjon og entreprenørskap. USN Skriftserien nr. 14.
- Kobro, Lars U., og Anne Merete Bjørnerud. 2021. *Samskapende velferdsinnovasjon - Ny kompetanse på vei mot 'felleskapskommunen'?* Rapport. Universitetet i Sørøst-Norge, SESAM - Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon. Skriftserie 70.
- Krane, Vibeke, and Ellen Andvig. 2021. "Making the best of it: Adolescents' perceptions of how their home and neighborhood spheres shape their lives." *Nordic Journal of Social Research*, 12 (1): 111-131. <https://doi.org/10.7577/njsr.3918>
- Larsgaard, Ann Kristin, Vibeke Krane, og Hilde Damsgaard. 2020. "Brikke eller aktør og samskaper? Ungdommer i barnevernet og deres fortellinger om å være deltakere i et samskaping-sprosjekt." *Tidsskriftet Norges Barnevern* 97 (1): 4-21. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-01-02>
- Lucio, Joanna, Anna Jefferson, and Laura Peck. 2016. "Dreaming the Impossible Dream: Low-Income Families and Their Hopes for the Future." *Journal of Poverty* 20 (4): 359-379. <https://doi.org/10.1080/10875549.2015.1094772>
- McKergow, Mark, and Helen Bailey. 2014. *Host. Six new roles of engagement*. London: Solution Books.

- Mead, Shery, David Hilton and Laurie Curtis. 2001. "Peer support: A theoretical perspective." *Psychiatric Rehabilitation Journal* 25 (2): 134-41. <https://doi.org/10.1037/h0095032>
- Meld. St.nr. 35 (2007-2008). *Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. Kap.5. "Språk og makt". Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-35-2007-2008/id519923/?ch=5>
- Miler, Joanna Astrid, Hannah Carver, Rebecca Foster and Tessa Parkes 2020. "Provision of peer support at the intersection of homelessness and problem substance use services: a systematic 'state of the art' review". *BMC Public Health* 20, 641. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8407-4>
- Monrad, Merete. 2020. "Self-Reflexivity as a form of Client Participation: Clients as Citizens, Consumers, Partners or Self-Entrepreneurs." *Journal of Social Policy* 49 (3): 546–563. <https://doi.org/10.1017/S0047279419000655>
- Moxnes, Paul. 2012. *Hverdagens angst i individ, gruppe og organisasjon: Et organisasjonspsykologisk perspektiv* (4. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Omholt, Elisabeth Løyland (red.). 2016. *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2016*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Rønning, Rolf. 2021. *Innovasjon i offentlig sektor: Innover eller bli innovert*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skorpen, Berit. 2016. "Hverdagsspråkets betydning for faglig forståelse." *Tidsskriftet Norges Barnevern* 93 (1): 4-18. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-01-02>
- Solem, Anniken, og Margit Hermundsgård. 2015. *Fasilitering*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Steen, Trudi, Taco Brandsen, and Bram Verschuere. 2018. "The Dark Side of Co-Creation and Co-Production. Seven Evils." In *Co-Production and Co-Creation. Engaging Citizens in Public Services*, edited by Taco Brandsen, Trui Steen and Bram Verschuere, 284-293. New York: Routledge.
- Stenberg, Una, Mette Haaland-Øverby, Kari Fredriksen, Karl Fredrik Westermann, and Toril Kvisvik. 2016. "A scoping review of the literature on benefits and challenges of participating in patient education programs aimed at promoting self-management for people living with chronic illness." *Patient Education*

and Counseling 99(11): 1759-1771. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2016.07.027>

Stougaard, Marianne Staal. 2020. "Co-producing Public Welfare Services with Vulnerable Citizens: A Case Study of a Danish-Somali Women's Association Co-producing Crime Prevention with the Local Authorities." *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 32: 1389-1406. <https://doi.org/10.1007/s11266-020-00235-4>

Tiller, Tom 2006. *Aksjonsl ring - forskende partnerskap i skolen: Motoren i det nye læringsl ftet* (2.utgave). Kristiansand: H yskoleforlaget AS, Norwegian Academic Press.

Torfinn, Jacob, Eva S rensen, and Asbj rn R iseland. "Transforming the Public Sector Into an Arena for Co- Creation: Barriers, Drivers, Benefits, and Ways Forward." *Administration & Society* 51(5): 795-825. <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>

Tortzen, Anne. 2019. *Samskabelse af velf rd: muligheder og faldgrupper*. K benhavn: Hans Reitzels Forlag.

 sterud,  yvind, Fredrik Engelstad, and Per Selle. 2003. *Makten og demokratiet. En sluttbok fra Makt- og demokratiutredningen* (1998-2003). Oslo: Gyldendal.

 kerblom, Kristina Bakke, and Ottar Ness. 2020. "The influence of peer support worker integration on co-production and co-creation in public mental health and addiction services: Protocol for a scoping review." Preprint. 2020. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-84063/v1>

Note

- 1 <https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/en-u-sving-til-bedre-bolig>